

En slaktare från Marsstrand

Ur Vargatider på Stångenäset
Utgiven 1965 Av Sven Rydstrand

Att det kunde ha sina risker att göra handelsfärder till Lysekil i slutet av 1600-talet, det fick slaktaren Zackris Arfwidsson från Marstrand erfara år 1697. Och därom berättar följande dokument, som skrevs vid häradstinget på Mellby i Bro socken den 10 februari år 1698:

"Borgaren från Marstrand, välaktade Zackris Arfwidsson, inkommer och berättar att han antagit slakteriet uti Marstrand för att till Garnisonens, fångarnas och borgerskapets behov hava färskat kött i förråd, och när han den 25 augusti var utrest att slikt upphandla, anlände till Amundskil och gården Gåsehogen samt derest på landet tillhandlade sig oxar, malt och några fjärdingar sill, lät han driva oxarna landsvägen, men maltet och sillen inlastade han på sin båt. När han då gick från båten till gården igen, kommo sex av Lysekils strandsittare, nämligen Pehr Jönsson, Store Jöns Stiligare, Tomas Stinger, Madz Larsson, Anders Hansson och Hallvard Rasmusson. Tre av dem lade sig vid båten, och tre gick upp till honom, tillfrågandes honom om han hade Lilla eller Stora Sjötullens pass med sig, så att han hade rätt till att uppköpa oxar, malt och sill på landet. Han svarade dem, att detta ju inte gäller, när man köper något på landet, utan när man utför något från staden för att försälja.

Han frågade dem också om de ville antasta båten. De svarade, att sker det inte nu, så skall det ske, innan I kommer Lysekil förbi. Så tog de med sig båten ett litet stycke men släppte den dock strax. Han förfrågade sig då hos länsmannen om Lysekilsborna hade sådan makt, vartill denne då svarade nej. Länsmannen lät sin son nämndemannen följa med och tillsäga dem att låta honom passera.

Men när de kommo in till deras land, kom tvenne båtar fyllda med folk emot dem, och de fasttog honom, läggandes hans båt i arrest vid en brygga med godset där uti och uppehöll därvid vakt. Därefter avsände de en båt till strandridaren Swen Struts, vilken svarade, att där han hade gjort landköp, där skulle de honom fast hålla.

De rustade ock en båt och sände den till fiskalen i Uddevalla, som ock dit kom och tog godset ur båten och det i en bod inlade. Emellertid reste han till borgmästaren Peter Kall på Ingalsröd, vilken tvenne gånger tillskrev länsmannen, att han skulle övertala Lysekils strandsittare, att de skulle godvilligen lösgiva godset, som de arresterat, eller vara beredda att betala expenser för den skada, som därpå uppsått. Härtill svarade de, att de äro så många, att de kunde väl betala expenserna.

Nödgades alltså Zackris Arfwidsson att resa hem igen för att förskaffa inspektör Carlmans pass, som hos dem hade lika stort eftertryck. För den skull förorsakades han åter resa hem och hos Magistraten andraga sin nöd, vilken saken till Hans Excellens Generalen och Landshövdingen relaterade och om handräckning sökte, varefter godset blev relaxerat den 14 september 1697.

Havandes han för sådana förgripligheter dessa strandsittare nu instämt, påstående att de måtte:

l:mo. refundera honom i de hinder och skadestånd, som han tagit uti sitt näringsmedel, samt expenser, som till 58 daler, 7 öre föres.

2:do. visa vars order och fullmakt de hava att intränga sig uti en fiskals ämbete och med en egenmäktig arrest belägga.

3:do. Påstår, att de för borgmästarens och länsmannens orders sidovördnad må plikta.

Dessa sex Lysekils strandsittare mötte och tillstod att de denne borgare, som hela tiden varit här på landet och landköp gjort utan någons tillstånd, hava arresterat, vartill de hava uppsyningsmannen Swen Struts skrifteliga tillstånd av den 31 augusti 1697, att belägga den båt med arrest, som låg söder om Amundskil, intill han kommer ifrån Strömstad, dit han rest. Helst samma båt torde inte försedd vara med sedel och kan göra emot konungens order att nu ligga och bruka olaga köpehandel, som angår konungens intresse. Förmenandes att de härutinnan honom ej något orätt tillfogat, därför honom ock strax han kom med Hans Excellens brev relaxerande och efterlät honom sina varor, som han fick hinderslöst avföra.

Strandridaren och uppsyningsmannen Swen Struts vidgår att han sedan dessa strandsittare honom detta landköp vid handen gävo, haver dem ombudit att denna båt arresteras och uti kvarstad hålla, intill dess han själv kom dit. Vill försvara vad han i detta mål tidigare gjort men här ej vidare det gör. Inlägger magistratens i Uddevalla fullmakt av den 10 nov. 1694 att slikt landköp uppassa. Jämväl Hans Excellens Generalens och Landshövdingens order till befallningsmannen och landköps förbud etc., hoppades det övriga hans ämbete och instruktion lära nog samt hans förhållande härutinnan försvara.

Zackris Arfwidsson tillägger, att Pehr Jönsson och Engel Göransson voro de förnämsta, som honom med arrest belade och ej aktade länsmannens eller någons varning utan allt framgent foro uti sin galenskap. Swen Struts vill sina order försvara och från dem intet gå."

Häradsrätten kunde inte avgöra detta mål utan remitterade det till avgörande på Tullkammaren i Uddevalla, vilket var rätta instansen i dylika fall. Men vid häradstinget på Mellby i oktober år 1699 meddelades det att Zackris Arfwidsson blivit helt frikänd från anklagelsen för landköp. De sex nämnda Lysekils strandsittare dömdes däremot att till marstrandsslaktaren utge 40 daler silvermynt för att de hindrade honom i hans näringsfång, som han hade full rätt att bedriva. Dessutom fick samma lysekilsbor plikta 40 daler silvermynt för våldsverkan.